

A Life as Right as Rain
by Efya Lilla 16-18 APRIL 2020
Blackbox

Med kroppen som kompass: Efva Lilja dansar där andra stannar

I fem decennier har Efva Lilja skapat konst – och i samma andetag ifrågasatt varför konsten, särskilt dansen, ständigt nedprioriteras. Hon har koreograferat på hög höjd och dansat genom eld, is, sand och vatten, tecknar och målar, skriver och har lett två av de viktigaste dansinstitutionerna i Norden.

Efter 50 år på scen dansar hon fortfarande med samma envisa kraft.

→ I konsten kan jag ifrågasätta genom att se tillbaka och provocera genom att blicka framåt. Jag kan använda minnet för att återkalla eller tolka en situation, men också använda minnesfunktioner som har en direkt koppling till kropp, reaktion och handling i relation till den situation vi nu lever, i relation till olika värdegrunder och politisk hållning. Vi rör oss i ett sammanhang. Rörelsen uttrycker vår plats och genom kroppen gör vi erfarenheter av den, säger Efva.

Det är sommar och eftermiddagen är tropiskt varm. Även om det blåser en del som det gjort hela sommaren så är vinden mer som en hårfön än svalkande. Vi går på en skogsstig i den karga mörkgröna skogen med sandmark som tar oss till Efvas plats för tårke. Kottar knastrar under fötterna, det är tomt i marken och doftar av varma barr, spindelnät på blåbärsrisen. På en klippa vid havet sätter hon sig när hon vill tänka fritt. Där, pekar hon. Vi ser

ut över vattnet som börjar bli grönt längs strandkanten. Algblooming. Den stigande havstemperaturen ger sitt avtryck.

Det fanns en tid när Efva bodde på ett fartyg och hon berättar om det och hur hon trivs bäst när naturen runt henne inte anpassar sig utan utmanar.

Blir det tråkigt om det är för tillrättalagt?

→ Jag vet inte vad det beror på. Men jag kan inte riktigt andas då, säger hon och går på framför mig för att visa vägen.

Vi sätter oss utomhus i skugga för att närma oss intervjun, men fortfarande pratar vi mer utan struktur. Hon har bakat sockerkaka. Jag märker att jag berättar lika mycket för henne som jag frågar. Hon kan uttrycka sig i ord men är också en lyssnare. Hela hemmet är fyllt av hennes och andras verk, målningar och konst i varierande material, böcker, många platser där man kan sitta och få olika perspektiv på omgivningen – eller i tanken.

Jag märker också att hon vill veta hur mycket jag kan kring hennes områden: som konst och politik. Hon refererar till en hemsida med rapporter om kulturpolitik, genast googlar jag upp den. Jag vill veta mer – vill förstå henne.

När hon ler ser hon vänlig ut. Men hon kan snabbt vända och bli otålig eller bita ifrån, när hon inte håller med eller när hon tar upp något självklart. Jag gillar det.

Har jubileumsåret (2026) öppnat för att återbesöka konkreta rörelser från dina tidiga år?

→ Om du med jubileumsår menar att jag firar 50 år på scen, så kan jag svara ja. Kanske inte i relation till vårt nya verk för Dansens Hus, men absolut i relation till den utställning som Scenkonstmuseet i samarbete med Dansmuseet ska göra om mitt konstnärskap.

Genom åren har Efva presenterat 19 verk på Dansens Hus. *A Life as Right as Rain* blir det tjugonde, denna gång i samarbete med tonsättaren

Åke Parmerud och, förutom henne själv, fem dansare.

Berätta om *A Life as Right as Rain* – vilka specifika fragment från dina tidiga verk har fått nytt liv i detta? Om något?

- Vad är relevant när världen ser ut som den gör i dag, vad är ett gott liv? Egentligen? Livet ger dansen ett in-citament av kontinuum. Så jag lever dansen och ser inte att jag kan skilja ut dansandet från livet i övrigt. Arbetet pågår. Med utgångspunkt i vår historia för arbetet vidare i framtids-rörelse. Spår av det förflutna följer med. Däremot är det inte min avsikt att uppsöka det som varit eller göra specifika val. *A Life as Right as Rain* tar upp vad oro över krig, terrorism, klimatkris och miljöproblem gör med vårt medvetande, vad oro för nära och kära, för jobb, för ekonomi gör med vårt sätt att tänka.
- Oro genererar ofta rädsla och en känsla av otillräcklighet. Hur påverkar det vårt sätt att leva, erfara och känna, allt det där som genererar de erfarenheter som gör oss till vad vi är och blir, vad vi gör och vad vi kommer att göra? Det som blir till personliga, kollektiva-, kulturella- eller politiska minnen? Detta, och frågor om hur alternativen ser ut, hur vi kan ge plats för goda krafter, njutning och positivt tänkande. Kärlek. Och om det kan gestaltas i dans. Hur det genomlevda påverkar hur vi är och blir, vad du väljer vad du vill minnas. Kroppen är bärare av sin historia.

Din bakgrund som forskare och ledare (DOCH, Dansehallerne), påverkar det relationen till ditt skapande?

- Mycket av mina metoder kring tänkandets praktiker och lyssnandets tekniker har utvecklats när jag har haft personalansvar, även tiden med E.L.D. (*Efter Lilla Dance*) och andra situationer där mitt ansvar som koreograf varit och är att leda och stimulera arbetet. Jag ville ha makt – och jag tog ledarrollen. Det ångrar jag inte.
- Eftersom menar att det som ledare gäller att vara uppmärksam och lyssna till människor, till de erfarenheter som kan bidra i arbetet med dansen.
- Och det där med forskning ... Jag har nog alltid sett mitt arbete som en slags nyfikenhetsdriven grundforskning även om det var först på 90-TALET som jag började artikulera detta och mina metoder i relation till forskningspraktik. Att dela erfarenheter kollegialt, diskutera och ta emot kritik från kollegor är viktigt. Ofta bjuder jag till exempel in kollegor till repetitioner och andra processer. Det är svårt men roligt! Det kollegiala har länge varit min drivkraft i arbetet med att utveckla förutsättningar för konstnärer att forska och att engagera mig för det konstnärliga forskningsfältet.

Ditt arbete har ibland kallats kontroversiellt, vad betyder det för dig?

- Jag har aldrig följt trender eller anpassat mig till efterfrågan, vilket ibland varit både kontroversiellt och provokativt. I E.L.D. drevs vi av andra motivationer, av utveckling av publika situationer för möten med konsten oavsett geografisk, kulturell eller social homfäst. Och så är det fortfarande.
- Hon berättar att i E.L.D. utvecklade de nya arbets- och organisationsformer som möjliggjorde kontinuerliga processer, fleråriga kontrakt för dansare och en uppmärksammat repertoar vilket provocerade de som menade att det var omöjligt som *fri grupp*.
- Vi hittade hela tiden nya lösningar som gjorde det omöjliga möjligt. Lösningar som tog oss förbi de många konventioner som finns inom dansfältet.
- Intresset för mina verk har ofta kommit från arenor runt om i världen, andra än de som traditionellt presenterar dans. Ofta från bildkonst (museer, gallerier), arkitektur (offentliga rum, iscensättning av arkitektur) och musik (festivaler, konstnärsköns forum). Fortfarande är jag nog den enda svenska konstnär som fått göra originalverk för *Guggenheim Bilbao*, *Centre Georges Pompidou* med flera konstinstitutioner. Jag har gjort två originalverk för *Moderna museet*, invigningen av *Baltic Art Center*, samtidigt som vi spelat på stora operahus, teatrar och inte minst Dansens Hus här hemma.
- Eftersom verk har presenterats i Väst-europas metropoler men också turnerat i länder som varit så att säga lågstatus-

I den konventionella dansvärlden, som i
 exempelvis Östeuropa, i Ryssland,
 Turkiet, Nya Zeeland, Indien och Kina.
 → Totalt har mina verk visats i mer än
 fyrtio länder runt om i världen trots
 att vi oftast arbetat utan institutio-
 nell stöd.

Vad har förändrats och vad kvarstår efter dina år på scen?

- Fortsatt har jag en stark vilja och
 drivkraft och min tro på konstens
 betydelse i våra liv är orubblig. Den
 kräver ett ställningstagande för ett
 inkluderande kulturbegrepp, att vi
 alla är kulturskapande genom hur vi
 lever och agerar. Ett ställningstagan-
 de för konstens betydelse i vår kultur.
- Men jag är trött. Inte bara av ålder.
 Mycket beror på den snabba ned-
 monteringen av den infrastruktur
 som många av oss inom dansfältet
 arbetat så hårt för att utveckla. Den
 nuvarande kulturpolitiken är för-
 dändande och den marknadsanpassning
 som pådyvjas konstnärer, utbildning-
 ar och scener utarmar och exkluderar

många människor från konstnärliga
 upplevelser. Tillgång till konstnärliga
 upplevelser är en kulturell rättighet.
 Vi måste ställa krav på upprättelse!

Vad skulle du vilja ompröva hos dig själv om du ser tillbaka?

- Jag vet att jag alltid gjort vad jag
 förmått. Det finns ingen anledning
 att grubbla.

Hur vet du när ett verk är klart?

- Det bara vet jag. Det hänger ihop
 med professionaliteten; har jag en
 deadline blir jag klar.

Vad triggas nya projekt hos dig?

- Det är livet. När man lämnar ett verk
 blir saknaden så fruktansvärd att jag
 direkt går in i nästa projekt. Jag lever
 mitt arbete.

Har du någonsin överraskat dig själv i ett verk?

- Jag tror man kan bli överraskad varje
 dag. Att skapa och arbeta, det är en
 överraskande process. När jag målar,
 tecknar eller gör en rörelse går det
 inte att göra ogjord. Och den rörelsen
 är alltid överraskande. Människor
 överraskar.

Vad längtar du efter konstnärligt?

- Jag skulle vilja ha mer ekonomiska
 resurser. Många av de visioner jag
 bär skulle kunna förverkligas av

många fler. Möta fler. Tänk att få
 arbeta utan ständiga kompromisser!
 Samtidigt vet jag att det är motstän-
 det som föder kreativiteten. Alla lever
 vi med olika begränsningar...

Vi har under samtalet förflyttat oss
 genom huset och hamnat i dans-
 studio men sitter fortfarande utanför
 då värmen är påtaglig. Den orangea
 bänken i stål är sval. När vi reser oss upp
 och går in igen pekar Efva på golvet där
 så mycket sker.

- När jag tecknar och målar arbetar jag
 på golvet, precis som när jag dansar.
 Förut skrev jag på golvet också. Där
 börjar det. ←